ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
Η
ΘΑΝΑΤΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ 1955 - 1981

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ 1955 - 1981

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

1981

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

'Η ἰδέα γι' αὐτό τό βιβλίο γεννήθηκε μέσα στήν περίοδο τοῦ πραξικοπήματος καί τῆς εἰσβολῆς τό καλοκαίρι τοῦ '74. Μιά ἁπλῆ παρόρμηση νά φωτογραφηθοῦν τά διάφορα συνθήματα πού ἔκαμαν τότε τήν ἐμφάνιση τους στούς τοίχους τῆς Κύπρου σάν ἀντίδραση στά συγκλονιστικά γεγονότα, ὡδήγησε στή διαπίστωση ὅτι, πολλά συνθήματα πού εἶχαν ἀναγραφεῖ προγενέστερα μέ ἀφορμή ἄλλα γεγονότα καί καταστάσεις σώζονταν ἀκόμα. Σιγά - σιγά ἔγινε ἀντιληπτό ὅτι θά μποροῦσε νά ἐπιχειρηθῆ μιά φωτογραφική σύνθεση τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος μέ συνθήματα πολιτικοῦ περιεχομένου, ἀπό τό 1955 ὡς τή σύγχρονη ἐποχή.

"Οπως ξεκίνησε ἡ προσπάθεια τό ἀποτέλεσμα δέν μποροῦσε νά εἶναι χωρίς ἐλλείψεις καί παραλείψεις. 'Η πιό σοβαρή ἀδυναμία τοῦ βιβλίου εἶναι ὅτι δέν περιλαμβάνει συνθήματα ἀπό τά κατεχόμενα σήμερα ἐδάφη, ἀφοῦ ἡ φωτογράφηση ἄρχισε κατά τόν 'Ιούλιο 1974. Γιά τόν ἴδιο λόγο τά παλιότερα συνθήματα εἶναι καί λιγώτερα. Προτιμήθηκε νά μή γίνη συστηματική προσπάθεια γιά κάλυψη αὐτῶν τῶν κενῶν μέ φωτογραφίες τῆς ἐποχῆς.

Στήν παρουσίαση τῶν συνθημάτων ἀκολουθήθηκε συνέχεια χρονολογική, ἐνῶ ταυτόχρονα ἔγινε προσπάθεια νά διατηρηθεῖ καί μιά θεματική συνέπεια, ὥστε ὁ ἀναγνώστης νά μπορέσει νά ἐκτιμήσει καλλίτερα τόσο τήν ἱστορική ὅσο καί τήν πολιτική σημασία τους. Σέ ἁδρές γραμμές ἀκολουθήθηκε ἡ ἑξῆς σειρά:

Α. Περίοδος ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα 1955 - 59.

Β. 'Από τήν ἀνεξαρτησία μέχρι τήν Τουρκική εἰσβολή (1960 - 1974).

Γ. 'Από τό πραξικόπημα καί τήν εἰσβολή μέχρι τήν ἐπιστροφή τοῦ Μακα ρίου τό τέλος τοῦ 1974.

Δ. 'Από τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Μακαρίου μέχρι τόν θάνατο του τόν Αὔγουστο 1977.

Ε. 'Επίκαιρα συνθήματα.

'Αναπόφευκτα, ἡ ποιότητα τῶν φωτογραφιῶν δέν εἶναι σέ ὅλες τίς περιπτώσεις ἡ ἐπιθυμητή. 'Αρκετά συνθήματα ὑστεροῦσαν σέ ...φωτογένεια, λόγω φθορᾶς τους ἀπό τό χρόνο ἤ τῆς ἀκατάλληλης ἐπιφάνειας καί τοῦ μέσου πού χρησιμοποιήθηκε γιά τήν ἀναγραφή τους. Γιά ἄλλα οἱ συνθῆκες κατά τή στιγμή τῆς φωτογράφησης δέν προσφέρονταν γιά καλλίτερο ἀποτέλεσμα. Τρία συνθήματα πού κρίθηκαν ἀπαραίτητα γιά τή συλλογή, παρά τήν κακή τους κατάσταση, περιλήφθηκαν στό βιβλίο ρετουσαρισμένα. 'Ιδιαίτερη φροντίδα ἐπιδείχθηκε νά ἀποτυπωθοῦν τά συνθήματα ὄχι σάν ἀπομονωμένο θέμα, ἀλλά μέσα στό περιβάλλον πού εἶχαν γραφεῖ.

Παρά τίς ὅποιες ἀτέλειές του, τό βιβλίο προσφέρεται μέ τήν πεποίθηση ὅτι ἀποτελεῖ μιά μοναδική σέ αὐθεντικότητα πηγή γιά τούς μελετητές τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, ἀλλά καί μιά ἀνεξίτηλη μαρτυρία γιά ὅσα διαδραματίστηκαν σ' αὐτό τόν μικρό τόπο τήν τελευταία εἰκοσιπενταετία.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

1955—1959

Γό σωστό μέτρο γιά τήν σημασιολόγηση ἑνός πολιτικοῦ συνθήματος εἶναι ὁπωσδήποτε ὁ κίνδυνος πού διατρέχει ἐκεῖνος πού τό γράφει. Γι' αὐτό καί τά συνθήματα τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα τῆς ΕΟΚΑ δέν κατατάσσονται πρῶτα μόνο χάριν τῆς ἱστορίας ἀλλά καί γιατί ἡ ἀναγραφή τους ἦταν μιά πράξη ἐπικίνδυνη καί ἡρωϊκή. Αὐτό δέν μπορεῖ νά τό ἰσχυρισθεῖ κανείς γιά ὅλα τά ἄλλα συνθήματα πού ἀκολούθησαν.

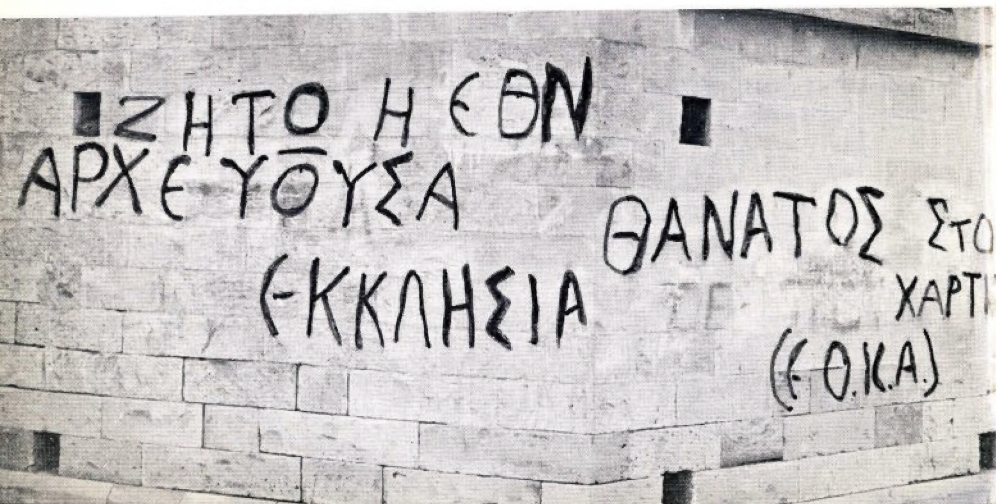
Σύνθημα ὑπέρ τῆς ΕΟΚΑ σχηματισμένο με Ἑλληνικές σημαιοῦλες πού φέρουν τή λέξη ΕΝΩΣΗ, σέ βιτρίνα καταστήματος τῆς Λευκωσίας. Φωτογραφία τῆς ἐποχῆς.

Ἑλληνοκύπριοι διαβάζουν μιά προκήρυξη τῆς ΕΟΚΑ ἀναρτημένη σέ δημόσιο χῶρο. Δίπλα ἕνα σύνθημα καλεῖ τούς Ἄγγλους νά φύγουν ἀπό τήν Κύπρο. Φωτογραφία τῆς ἐποχῆς.

῞Ενα μοναδικό στό εἶδος του σύνθημα τῆς ΕΟΚΑ πού φωτογραφήθηκε τό 1977 στό χωριό Πάνω Κυβίδες τῆς Λεμεσοῦ. ᾿Εξισώνει τόν τότε ὑπουργό ἐξωτερικῶν τῆς Βρεττανίας Σέρ ῎Αντονυ ῞Ηντεν μέ τόν Χίτλερ (ΗΝΤΕΝ = ΧΙΤΛΕΡ) καί ἐξυμνεῖ τήν ΕΟΚΑ (ΕΟΚΑ = ΘΡΥΛΟΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΗΣ). ΚΑΤΩ: Στόν τοῖχο τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἴδιου χωριοῦ ἕνα ἐπίσης μοναδικό σύνθημα γιά τόν ἐθναρχικό ρόλο τῆς Κυπριακῆς ᾿Εκκλησίας στόν ἀπελευθερωτικό ἀγώνα. ῎Αλλο σύνθημα παραπλεύρως ἐναντίον τοῦ ῎Αγγλου Κυβερνήτη τῆς Κύπρου Σέρ Τζών Χάρτιγκ. Τά δυό τελευταῖα εἶναι ρετουσαρισμένα.

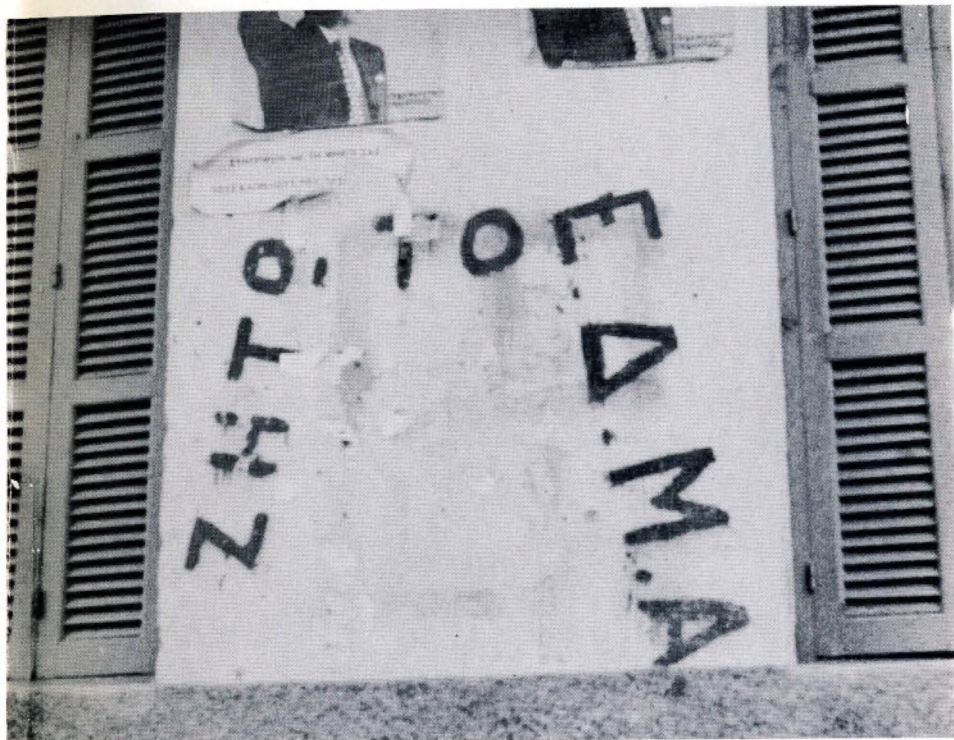

Σύνθημα τῆς ΕΟΚΑ πού σώζεται ἀκόμα καί σήμερα σέ βυζαντινή ἐκκλησία στό Παραλίμνι.

1960—1974

Σύνθημα ὑπέρ τοῦ ʽΕνιαίου Δημοκρατικοῦ Μετώπου ᾿Ανασυγκροτήσεως (ΕΔΜΑ). ʽΗ ἵδρυση του ἐξαγγέλθηκε συμβολικά τήν 1η ᾿Απριλίου 1959. ᾿Επρόκειτο γιά πολιτικοποίηση τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ΕΟΚΑ μετά τήν ἀνεξαρτησία, μέ τήν κοινή παρώτρυνση τόσο τοῦ Μακαρίου ὅσο καί τοῦ στρατηγοῦ Γρίβα καί μέ τή συναίνεση τῆς ʽΕλληνικῆς Κυβερνήσεως. Φωτογραφήθηκε στό χωριό Λειβάδια τῆς Πιτσιλιᾶς. Θά πλαισίωνε κάποια ἀφίσα.

Τά συνθήματα στίς σελίδες αὐτές ἀποτελοῦν μαρτυρίες τῶν διακοινοτικῶν ταραχῶν μετά τήν ἀνεξαρτησία. ΑΝΩ: Οἱ φωτογραφίες ἐλήφθησαν σέ ἐγκαταλειμμένα Τουρκοκυπριακά χωριά τῆς Πάφου καί δείχνουν τή δράση τῶν Τουρκοκυπριακῶν τρομοκρατικῶν ὀργανώσεων ΒΟΛΚΑΝ καί ΤΜΤ, οἱ ὁποῖες διαδραμάτισαν ὀργανικό ρόλο στή μετακίνηση τῶν Τουρκοκυπρίων σέ συμπαγεῖς περιοχές. ΔΕΞΙΑ: Ταξίμ (διχοτόμηση). Φωτογραφήθηκε στόν Τακτακαλᾶ, πρώην τουρκομαχαλᾶ τῆς Λευκωσίας, πού μετά τίς ταραχές τοῦ 1963 ἔμεινε στήν Ἑλληνική πλευρά τῆς Πράσινης Γραμμῆς.

Ἡ φωτογραφία αὐτή πού ἐπίσης πάρθηκε στήν Πάφο, παρουσιάζει τή διεκδίκηση μιᾶς δημόσιας βρύσης ἀπό Ἑλληνικά καί τουρκικά συνθήματα. Μιά ἡμισέληνος στήν ἀριστερή πλευρά ἔχει μετατραπεῖ σέ σταυρό. Πρόκειται γιά σπάνιο δεῖγμα τῆς θρησκευτικῆς διαστάσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Συνθήματα ὑπέρ τοῦ Μακαρίου καί τῆς Ἑνώσεως στήν ἐκκλησιά τοῦ χωριοῦ Δρούσια τῆς ἐπαρχίας Πάφου.

Πρός τό τέλος τοῦ 1968 ἔκαμε τήν ἐμφάνισή του πρῶτα μέ φυλλάδια κι ὕστερα μέ ἔνοπλες ἐνέργειες τό 'Εθνικό Μέτωπο. 'Επρόκειτο γιά τήν πρώτη ὀργάνωση πού δέν στρεφόταν ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, ἀλλά ἐναντίον 'Ελληνοκυπρίων. Τά πιό πάνω συνθήματα ὑπέρ τοῦ 'Εθνικοῦ Μετώπου φωτογραφήθηκαν στό χωριό Ἔμπα τῆς Πάφου. Στή φωτογραφία δεξιά διακρίνονται προγενέστερα συνθήματα ὑπέρ τοῦ ΕΔΜΑ καί πολύ μεταγενέστερα ὑπέρ τῶν Μακαρίου - Κυπριανοῦ.

Τό 1968 ἱδρύθηκε τό πρῶτο ἀντιπολιτευόμενο κόμμα τῆς Κύπρου μέ στόχο τήν Ἕνωση καί μέ τήν ἐπωνυμία Δημοκρατικό Ἐθνικό Κόμμα (ΔΕΚ). Νωρίτερα τόν ἴδιο χρόνο ὁ ἀρχηγός του Τάκης Εὐδόκας εἶχε διεκδικήσει ἀνεπιτυχῶς τήν προεδρία ἀπό τόν Μακάριο, μέ ἐκλογές πού διεξήχθησαν μέσα σέ ἀντιδημοκρατική ἀτμόσφαιρα. Πιό πάνω, συνθήματα ὑπέρ τοῦ ΔΕΚ στήν Κακοπετριά καί στό δρόμο Λευκωσία - Ἀγροῦ. Δεξιά τό καθιερωμένο σύνθημα τῶν Ἑνωτικῶν (Ἑλλάς - Κύπρος - Ἕνωσις) στό περιτοίχισμα τοῦ κοιμητηρίου Λειβαδιῶν, Λάρνακος.

Κωδικοποιημένο σύνθημα τῆς ΕΟΚΑ Β, τήν ὁποία ἵδρυσε ὁ ἀρχηγός τῆς ΕΟΚΑ 1955 - 59 Στρατηγός Γεώργιος Γρίβας - Διγενής, μετά τήν μυστική ἐπιστροφή του στή Κύπρο τό 1972 γιά νά ἐξαναγκάσει τόν Μακάριο νά ἐγκαταλείψη τήν ἐξουσία. Φωτογραφήθηκε στήν Κακοπετριά.

ΔΕΞΙΑ: Ἀνορθόγραφο σύνθημα ἐναντίον τῶν τριῶν Μητροπολιτῶν οἱ ὁποῖοι προχώρησαν τό 1973 ἐν ὀνόματι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου στήν καθαίρεση τοῦ Μακαρίου ἀπό τό Ἀρχιεπισκοπικό ἀξίωμα, λόγω τῆς ἀρνήσεως του νά παραιτηθεῖ ἀπό τήν κοσμική ἐξουσία. Μέ τή σειρά τους καθαιρέθησαν ἀπό Μείζονα Σύνοδο πού συνεκάλεσε ὁ Μακάριος καί ἀντικατεστάθησαν ἀπό ἄλλους Μητροπολίτες κατόπιν ἐκλογῶν.
ΚΑΤΩ: Σύνθημα ὑπέρ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ὑποψηφίου Μητροπολίτη Λεμεσοῦ.

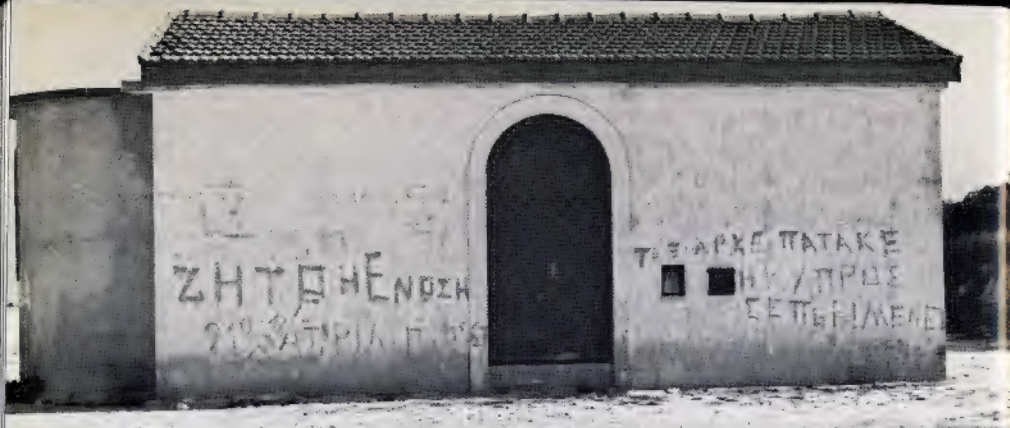

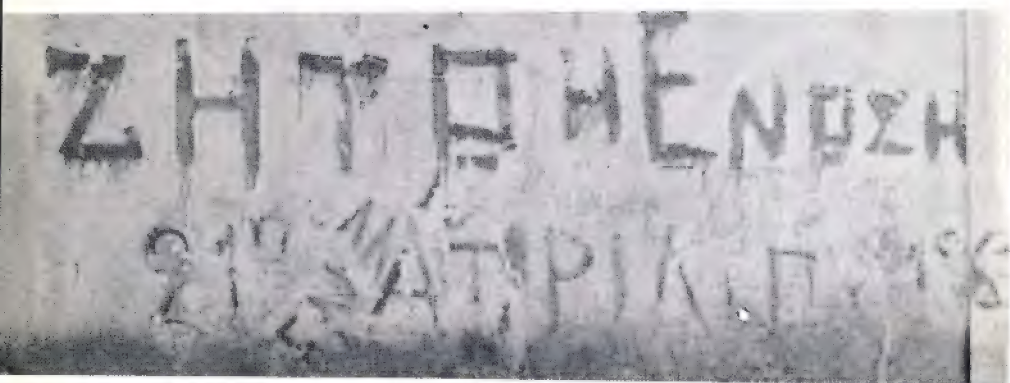

Ἕνα συνεχόμενο σύνθημα πού ἀναγράφηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1974 κατά μῆκος τοῦ βορείου περιτοιχίσματος τοῦ ἱπποδρόμου Λευκωσίας γιά τήν ἐπέτειο τῆς 1ης Ἀπριλίου. Τό ἴδιο ἀναφερόταν καί στόν Στρατηγό Γρίβα καί τήν ΕΟΚΑ, τά μέρη ὅμως αὐτά τοῦ συνθήματος ἀπαλείφθηκαν μετά τήν Τουρκική εἰσβολή πού ἀκολούθησε τέσσερεις μῆνες ἀργότερα.

Τά συνθήματα πού κυριαρχοῦσαν στούς τοίχους τῆς Κύπρου πρίν ἀπό τόν Ἰούλιο τοῦ 1974 ἦταν ἀντιμακαριακά καί φιλογριβικά - φιλοενωτικά. Μέ τό θάνατο τοῦ Στρατηγοῦ Γρίβα τόν Ἰανουάριο τοῦ 1974 αὐξήθηκαν σημαντικά τά φιλοχουντικά συνθήματα. Μετά τό πραξικόπημα καί τήν εἰσβολή τά περισσότερα σβήστηκαν. Στή σελίδα αὐτή ἕνα σύνθημα ὑπέρ τῆς ἑνώσεως, τῆς 21ης Ἀπριλίου καί τοῦ Παττακοῦ. Φωτογραφήθηκε σέ ξωκλήσι στήν Πάφο.

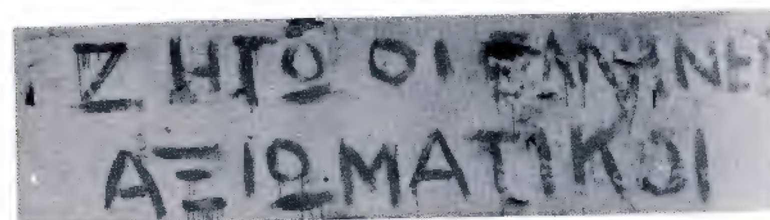
ΕΛΛΑΣ - ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ - ΕΔΩ ΜΕΣΑ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΜΑΚΑΡΙΑΚΟΙ. Σύνθημα χαρακτηριστικό τῆς ἔξαρσης τῶν πολιτικῶν παθῶν πρίν τό πραξικόπημα καί τήν εἰσβολή. Φωτογραφήθηκε σέ ντεπόζιτο νεροῦ στήν ἐπαρχία Λεμεσοῦ.

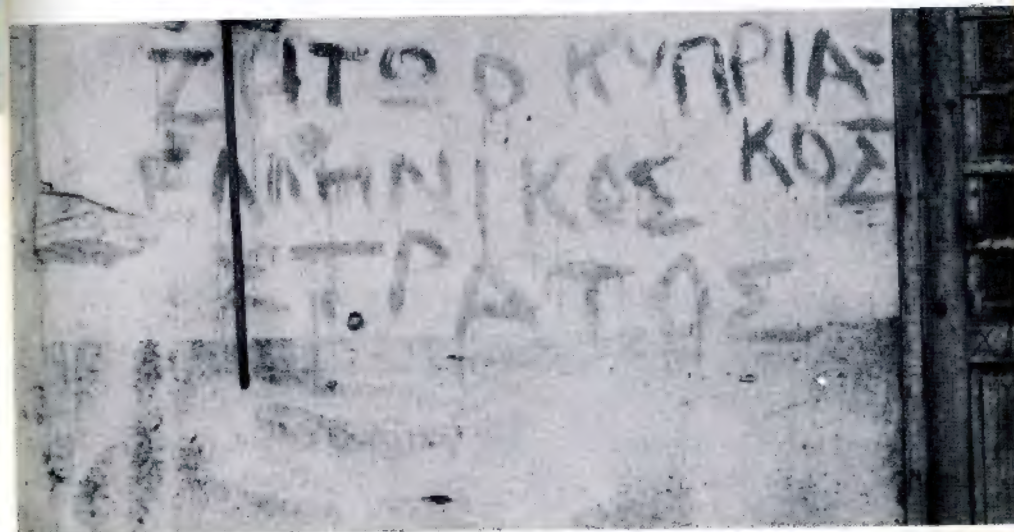

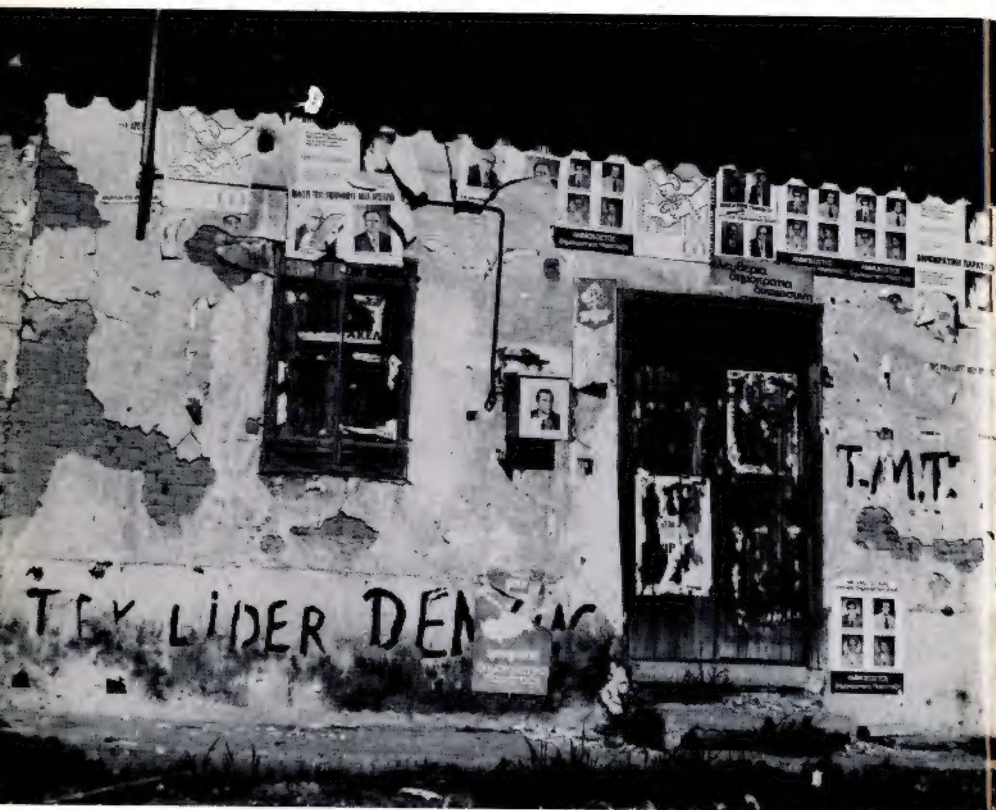
Θανάσιμο σύνθημα ἐναντίον τοῦ ᾽Εφεδρικοῦ Σώματος τῆς ᾽Αστυνομίας πού δημιούργησε ὁ Πρόεδρος Μακάριος πρός πάταξη τῆς ΕΟΚΑ Β. Τά μέλη του ἀπεκαλοῦντο ἐπιτιμητικά «ἐπικουρικοί», γιά νά θυμίζουν τούς Τουρκοκυπρίους ἀστυνομικούς πού χρησιμοποιοῦσαν οἱ Ἄγγλοι ἐναντίον τῶν ᾽Ελληνοκυπρίων κατά τή διάρκεια τοῦ ἀγώνα τῆς ΕΟΚΑ. Τό σύνθημα φωτογραφήθηκε στά Κοκκινοχώρια καί ρετουσαρίστηκε.

Σύνθημα ὑπέρ τῆς στελεχώσεως τῆς Κυπριακῆς ᾽Εθνοφρουρᾶς ἀπό ᾽Ελλαδίτες ἀξιωματικούς καί τῆς παραμονῆς τους στήν Κύπρο. ᾽Ως γνωστό, τοῦ πραξικοπήματος στήν Κύπρο τόν ᾽Ιούλιο 1974 προηγήθηκε ἐπιστολή τοῦ Προέδρου Μακαρίου πρός τήν στρατιωτική κυβέρνηση τῶν ᾽Αθηνῶν, μέ τήν ὁποία ἀξιοῦσε ἄμεση ἀνάκληση τῶν ᾽Ελλαδιτῶν ἀξιωματικῶν. ᾽Η φωτογραφία πάρθηκε στά Λειβάδια τῆς Πιτσιλιᾶς.

ΕΝΑΣ Ο ΗΓΕΤΗΣ - Ο ΝΤΕΝΚΤΑΣ. Τό σύνθημα αὐτό, πού φωτογραφήθηκε στό μικτό χωριό Λειβάδια Λάρνακος, φανερώνει τήν ἐπιβολή τοῦ Ραούφ Ντενκτάς σάν τοῦ μοναδικοῦ ἡγέτη τῆς Τουρκοκυπριακῆς μειονότητας, χάρη στήν ὑποστήριξη τῆς ὀργανώσεως ΤΜΤ καί τῆς Ἄγκυρας. ΔΕΞΙΑ: Τεράστιο σύνθημα ὑπέρ τοῦ Ντενκτάς στόν τοῖχο τοῦ Τουρκοκυπριακοῦ Συνεργατικοῦ τῆς Πάφου.

Φωτογραφήθηκε στήν εἴσοδο σπιτιοῦ στό χωριό Φικάρδου τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας.

Αὐτή ἡ ἀναπαράσταση τοῦ Τούρκου ἀγωνιστή, ὅπως ἐξηγεῖ τό σύνθημα, φωτογραφήθηκε κατά τή διάρκεια τῆς εἰσβολῆς σέ ντεπόζιτο νεροῦ ἔξω ἀπό τό Τουρκοκυπριακό χωριό Ἐληά τῆς ἐπαρχίας Μόρφου, λίγο μετά τήν κατάληψη του ἀπό τήν Ἐθνοφρουρά. Τό ντεπόζιτο χρησιμοποιόταν σάν πολυβολεῖο καί σ' αὐτό διακρίνονται σημάδια ἀπό σφαῖρες.

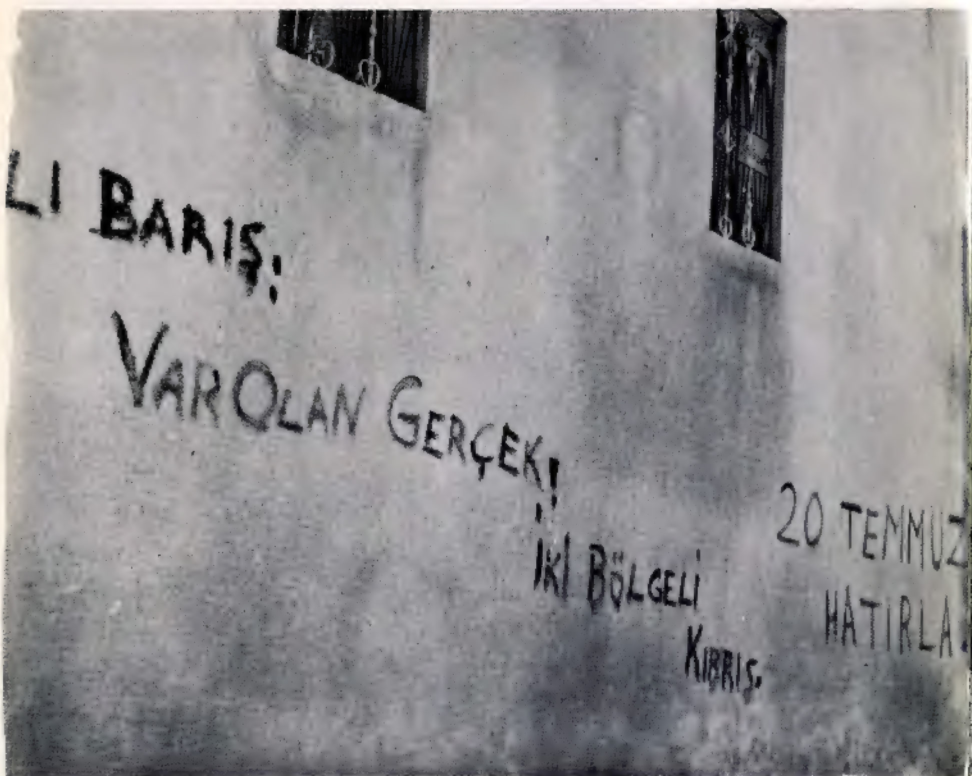
Τά συνθήματα στίς ἑπόμενες τέσσερεις σελίδες φωτογραφήθηκαν στό Τουρκοκυπριακό χωριό Κάτω 'Αρόδες τῆς ἐπαρχίας Πάφου μετά τήν Τουρκική εἰσβολή καί μετά τήν ἐγκατάλειψή του ἀπό τούς κατοίκους του καί τήν μετακίνησή τους στά κατεχόμενα ἐδάφη τῆς Κύπρου. Οἱ ἐμπνευστές καί δημιουργοί τῶν καθαρά σωβινιστικῶν αὐτῶν τοιχογραφιῶν ἔχουν ἀφήσει τήν σφραγίδα τους ἀνάμεσα σέ δύο Τουρκικές σημαῖες (ἀπέναντι σελίδα). Πρόκειται γιά τήν Τουρκική 'Ιστορική 'Εταιρεία Κύπρου, ἡ ὁποία ὑποστηρίζει πώς ἱστορικά ἡ Κύπρος εἶναι Τουρκική.

NEMUTLU TURKUM DIYENE — Τί μεγαλεῖο νά λές πώς εἶσαι Τοῦρκος.

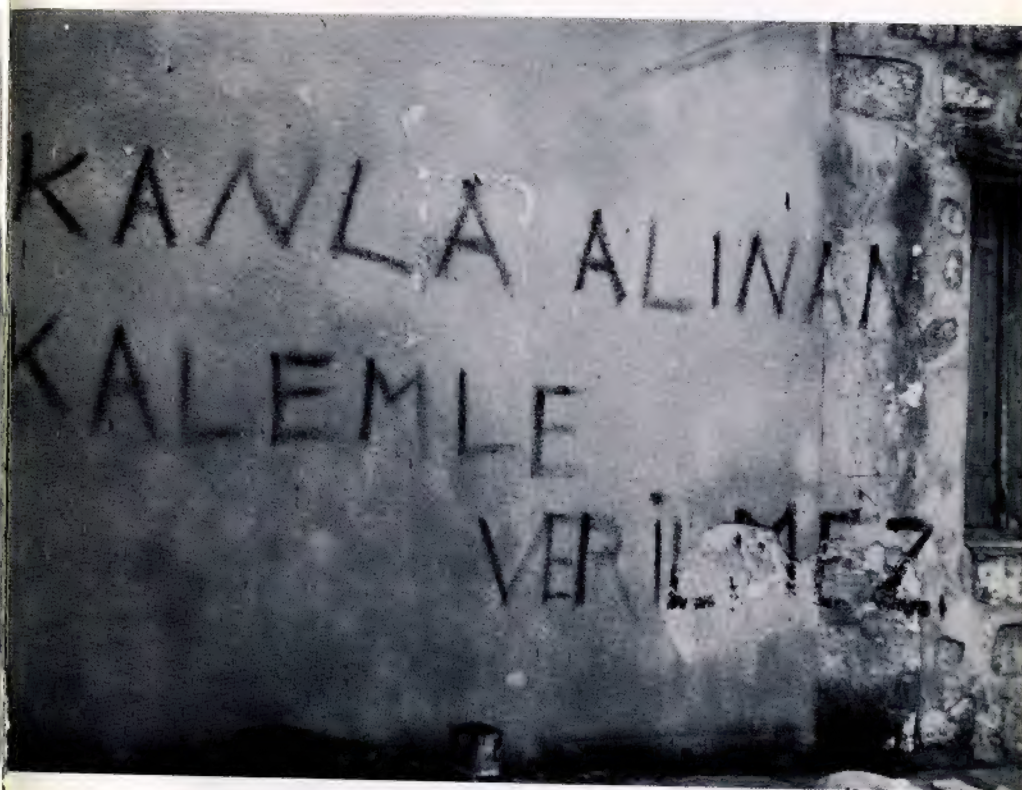
YASASIN YAVRU VATAN— Ζήτω ἡ θυγατέρα πατρίδα.

'Η πινακίδα μέ τήν ὀνομασία τοῦ χωριοῦ στά 'Ελληνικά εἶναι μαυρισμένη μέ μπογιά.

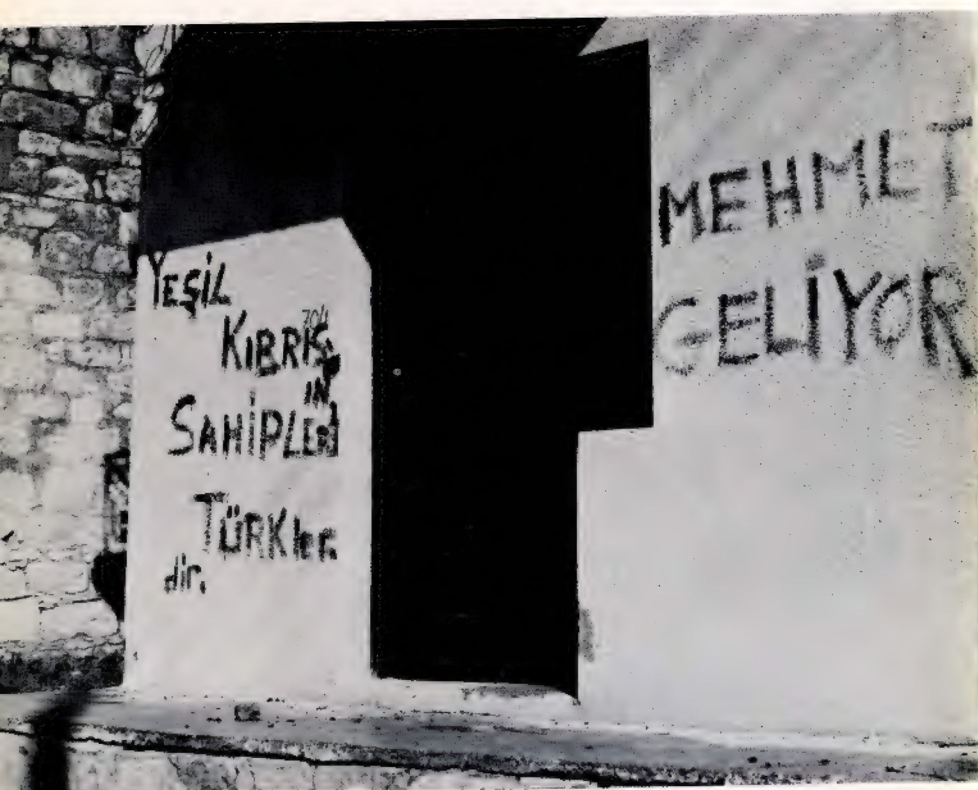

LI BARIS: VAROLAN GERCEK! IKI BOLCELI KIBRIS —
Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΔΙΖΩΝΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ

Πιό πέρα στόν ἴδιο τοῖχο ὑπογραμμισμένο μ' ἕνα μαχητικό ἀεροπλάνο: 20 TEMMUZU HATIRLA— ΝΑ ΘΥΜΑΣΑΙ ΤΙΣ 20 ΙΟΥΛΙΟΥ (ἡμέρα τῆς εἰσβολῆς)

KANLA ALINAN KALEMLE VERILMEZ —
Ο,ΤΙ ΚΕΡΔΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΑΙΜΑ ΔΕΝ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΝΝΑ

YESIL KIBRIS IN SAHIPLERI TURKLER —
ΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ

(Γραμμένο μέ πράσινη μπογιά)

MEHMET GELIYOR—ΕΡΧΕΤΑΙ Ο ΜΕΧΜΕΤ,ἐννοῶντας προφανῶς τούς Τούρκους εἰσβολεῖς, γνωστούς σάν Μεχμετζίκ.

'Η 'Αμερικανική πολιτική, μέ ἐκφραστές τόν τότε πρόεδρο Τζέραλντ Φόρντ καί τόν ὑπουργό ἐξωτερικῶν Χένρυ Κίσσιγκερ, θεωρήθηκε ἀπό τήν Κυπριακή κοινή γνώμη ὑπεύθυνη γιά τά γεγονότα τοῦ 1974 στήν Κύπρο. Τό ἀνάγλυφο αὐτό σύνθημα ἐναντίον τῆς 'Αμερικανικῆς ἡγεσίας μποροῦσε νά δεῖ κανείς γιά ἀρκετό καιρό μετά τήν εἰσβολή κατά μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ Λεμεσοῦ - Λευκωσίας. Γύρω ἀπό τό λαιμό τοῦ ὁμοιώματος εἶναι τυλιγμένη μιά σιδερένια θηλειά.

Σύνθημα ὑπὲρ τοῦ Μακαρίου καὶ ἐναντίον τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τῆς ΣΙΑ. Φωτογραφήθηκε στὸν Ἅγιο Δομέτιο.

Αὐτὸ τὸ ντεπόζιτο νεροῦ σὲ χωριὸ τῆς Πάφου φιλοξενοῦσε κάποτε συνθήματα ὑπὲρ τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Χούντας Στυλιανοῦ Παττακοῦ καὶ τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967. Μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ 1974 ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ μιὰ εἰκονογραφημένη προκήρυξη κατὰ τοῦ Ἀμερικανοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν Χένρυ Κίσσιγκερ σὲ ἀνορθόγραφα Ἀγγλικά. Διαβάζει: Καταζητεῖται ὁ Κίσσιγκερ, νεκρὸς ἢ ζωντανός. Ἀμοιβὴ 25Ο μίλς.

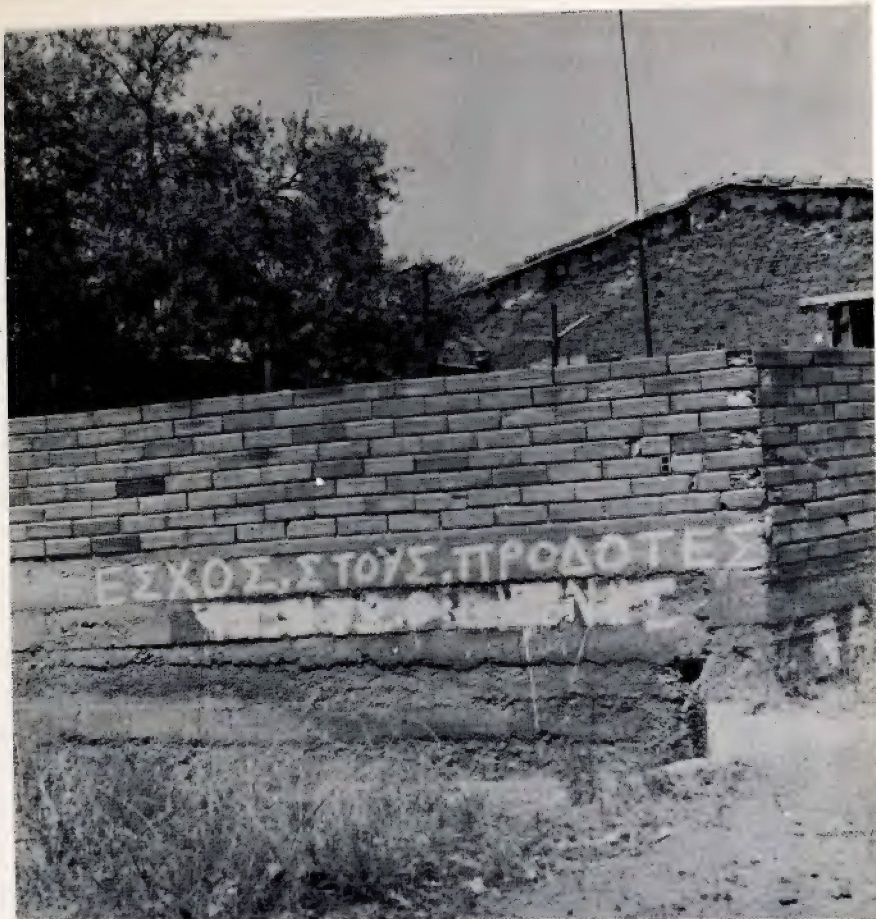

«Ένα μοναδικό σύνθημα πού θυμίζει τίς εὐθύνες τῆς Βρεττανίας ἀπέναντι στόν Ἑλληνισμό, μέ ἀφορμή τήν Τουρκική εἰσβολή στήν Κύπρο. Εἶχε ἀναγραφεῖ σέ περιτοίχισμα κατά μῆκος τῆς ὁδοῦ Λάρνακος-Δεκέλειας, πού ἀργότερα κατεδαφίστηκε. Διάβαζε: ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1940. Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΠΗΚΕ ΣΤΟΝ Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ ΣΤΟ ΠΛΕΥΡΟ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑΣ. ΤΙ ΕΚΑΜΕ Η ΤΟΥΡΚΙΑ; Παραπλεύρως, σύνθημα τοῦ ΑΚΕΛ ἐναντίον τοῦ ΝΑΤΟ καί τοῦ Κίσσιγκερ στά Κάτω Πολεμίδια τῆς Λεμεσοῦ.

Φωτογραφήθηκε στόν τοῖχο ἰδιωτικῆς κατοικίας πού γειτονεύει μέ τήν ἐκκλησία Καϊμακλίου, προαστείου τῆς Λευκωσίας.

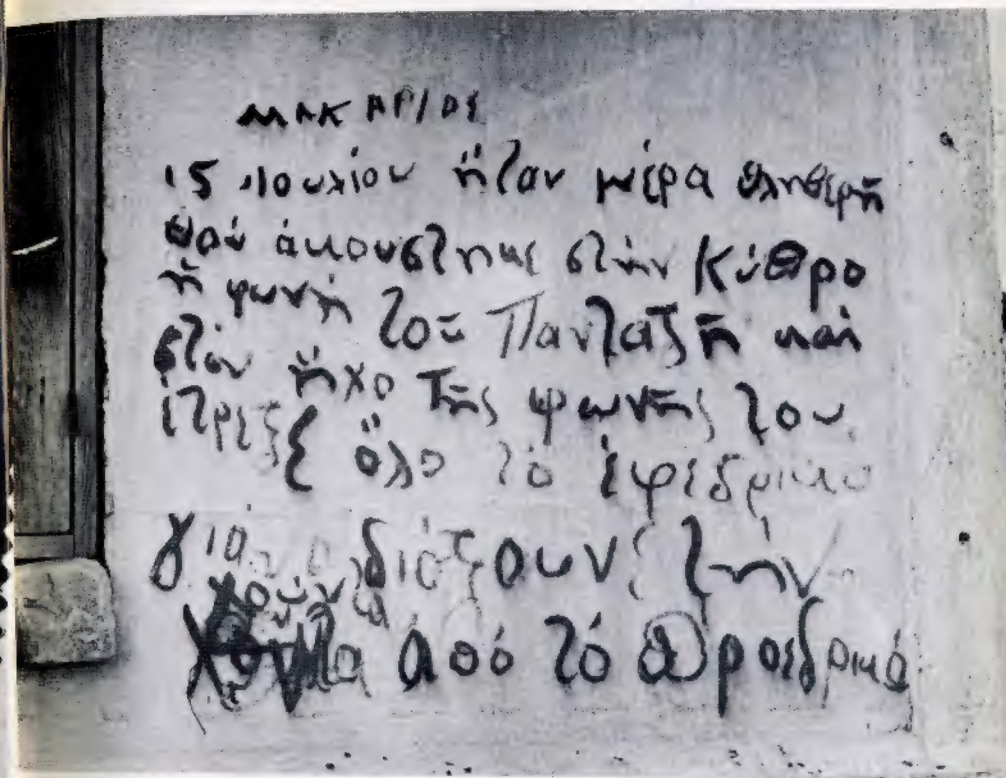
Ἕνα ἀπό μιά σειρά συνθημάτων ἐναντίον τῆς ΕΟΚΑ Β΄ πού εἶχαν ἀναγραφεῖ στό περιτοίχισμα τῆς ἐξοχικῆς κατοικίας τοῦ τότε Μητροπολίτη Πάφου καί σήμερα Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου στή γενέτειρά του Στατό, στήν Πάφο.

Στόν τοῖχο αὐτό στήν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ Καπέδες ἔγραφε ΖΗΤΩ Ο ΔΙΓΕΝΗΣ. Σβήστηκε καί ἀντικαταστάθηκε μέ τό πιό πάνω ἀνορθόγραφο σύνθημα.

ΧΟΥΝΤΑ ΑΡΚΕΙ Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΙΩΝΙΑΣ. Τό σύνθημα αὐτό διαβάζεται ἀκόμα στό περιτοίχισμα ἰδιωτικῆς κατοικίας στή λεωφόρο Παλλουριωτίσσης στή Λευκωσία. Γερμένος στόν τοῖχο διακρίνεται ὁ ἱστός Ἑλληνικῆς σημαίας.

'Η ἔμμετρη αὐτή ἀναφορά στό πραξικόπημα τῆς 15ης 'Ιουλίου 1974 φωτογραφήθηκε στήν πρόσοψη ἐγκαταλειμμένου σπιτιοῦ πού χρησιμοποιεῖται σάν σταῦλος (ἀριστερά) στήν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ 'Ελεδιῶ, τῆς ἐπαρχίας Πάφου. Διαβάζει ὡς ἐξῆς: ΜΑΚΑΡΙΟΣ — 15 'Ιουλίου ἦταν μέρα θλιβερή πού ἀκούστηκε στήν Κύπρο ἡ φωνή τοῦ Πανταζῆ. Καί στόν ἦχο τῆς φωνῆς του ἔτρεξε ὅλο τό 'Εφεδρικό γιά νά διώξουνε τή Χούντα ἀπό τό Προεδρικό ('Ο Παντελάκης Πανταζῆς ἦταν ὁ διοικητής τοῦ 'Εφεδρικοῦ σώματος τῆς 'Αστυνομίας πού εἶχε ἱδρύσει ὁ Μακάριος πρός πάταξη τῆς ΕΟΚΑ Β΄ . Μετά ἀπό ὑποτυπώδη ἀντίσταση ὁ Πανταζῆς παραδόθηκε στίς πραξικοπηματικές ἀρχές καί κάλεσε ἀπό τήν τηλεόραση τούς ἄνδρες του νά καταθέσουν τά ὅπλα τους).

᾽Ανορθόγραφο ὅσο καί ἀφελές σύνθημα πού φωτογραφήθηκε στήν ὁδό ᾽Αλφρέδου τοῦ προαστείου ῞Αγιος Δομέτιος.

Γραπτή ἀπόδοση ἑνός προφορικοῦ φιλομακαριακοῦ συνθήματος. Φωτογραφήθηκε στήν ἐκκλησία Καϊμακλίου.

Στίς σελίδες 52—54 τρία συνθήματα ὑπέρ τῆς ἐπανόδου τοῦ Μακαρίου στήν Κύπρο μετά τήν εἰσβολή, πού φωτογραφήθηκαν στήν ἐκκλησία τοῦ προαστείου Ἅγιος Δομέτιος. Ὁ Μακάριος ἐπέστρεψε τελικά στίς 6 Δεκεμβρίου 1974.

Πιθανώτατα τό πρῶτο σύνθημα ἐναντίον τῆς πολιτικῆς τοῦ «κλάδου ἐλαίας» πού διακήρυττε ὁ Μακάριος πρίν ἀκόμα ἐπιστρέψει στήν Κύπρο, καί ὑπέρ τῆς καθάρσεως. Κάποιος δοκίμασε νά ξύση τή λέξη «ὄχι». Φωτογραφήθηκε στήν ὁδό Μάρκου Δράκου στόν Ἅγιο Δομέτιο.

Τό παράξενο αὐτό σύνθημα, πού ἐξισώνει τήν Παναγροτική Ἕνωση Κύπρου μέ τήν Ἀμερικανική Κεντρική Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν (ΣΙΑ) ἦταν γραμμένο στό πίσω μέρος πινακίδας τῆς τροχαίας κοντά στό Στατό τῆς Πάφου.

Ὁ στόχος τοῦ βιβλίου, νά δώση μιά παραστατική περιγραφή τῶν ἱστορικῶν ἐξελίξεων τοῦ Κυπριακοῦ, δέν θά καλυπτόταν ἱκανοποιητικά, ἄν στά συνθήματα δέν περιλαμβάνονταν καί οἱ μαρτυρίες - καταθέσεις τῶν ἐκτοπισθέντων στούς τόπους τῆς προσφυγιᾶς τους μετά τόν Ἰούλιο - Αὔγουστο τοῦ 1974. Τέτοιες μαρτυρίες ποικίλλουν, ἀπό ἁπλές ἐνδείξεις τῆς παρουσίας τῶν προσφύγων, μέχρι τή διαδήλωση τῶν συναισθημάτων ἤ τῶν ἰδεολογικοπολιτικῶν τους τοποθετήσεων.

Τό μαχαίρι τοῦ «'Αττίλα» χωμένο στό κορμί τῆς Κύπρου. Φωτογραφήθηκε στή βεράντα σπιτιοῦ στό Τουρκοκυπριακό χωριό Μαρί, τῆς ἐπαρχίας Λάρνακας, ὅπου ἐγκαταστάθηκαν πρόσφυγες.

Δέν διαφέρει ἀπό τήν ἀναγραφή συνθήματος ἡ ἀναπέταση τῆς 'Ελληνικῆς σημαίας ἀνάμεσα σέ δυό προσφυγικά ἀντίσκηνα. Φωτογραφήθηκε τό 1977 στόν καταυλισμό Κολοσσίου, στή Λεμεσό.

Μιά ἰσχυρή παρόρμηση τῶν προσφύγων ἦταν νά δηλώνουν τόν τόπο προέλευσής τους, ἀπ' ὅπου τούς ἔδιωξε ὁ Τοῦρκος εἰσβολέας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τά δυό συνθήματα πού φωτογραφήθηκαν στό Τουρκοκυπριακό χωριό Μαρί.

Τά συνθήματα στίς σελίδες 62—64 φωτογραφήθηκαν στήν πρώην Τουρκική συνοικία τῆς Λεμεσοῦ τό 1976. Ἡ ἀναγραφή τῆς ἐνδείξεως ὅτι τά ἄθλια αὐτά καταλύματα ἦταν κατειλημμένα μαρτυρεῖ τήν ἀγωνία τότε τῶν προσφύγων νά ἐξασφαλίσουν μιάν ὁποιαδήποτε στέγη πάνω ἀπ' τά κεφάλια τους.

Τήν ὀνομασία τοῦ πολυτελοῦς ξενοδοχείου ΧΙΛΤΟΝ ἔδωσαν οἱ πρόσφυγες κάτοικοί του στό μικρό αὐτό καμαράκι, στὴν περιφέρεια τοῦ καταυλισμοῦ «᾽Αμμουνίσιον ντέπο» τῆς Βάσεως Δεκελείας.

ΜΑΚΑΡΙΟΣ — ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΝΑ ΣΩΣΟΥΝ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ: Σύνθημα γραμμένο στό χωριό Προδρόμι τῆς Πά-

Ἕνα ἄλλο σύνθημα πάλι σέ χωριό τῆς Πάφου θέλει τόν Μακάριο ταυτισμένο μέ τήν πολιτική τῆς Ἕνωσης Κέντρου, τῆς ὁποία ἡγεῖτο ὁ Γεώργιος Μαῦρος. Ὅπως καί τό σύνθημα στήν ἀπέναντι σελίδα, εἶναι χαρακτηριστικό τῆς ἀλληλοεπιδράσεως τῶν πολιτικῶν καταστάσεων Ἑλλάδας καί Κύπρου μετά τά γεγονότα τοῦ 1974.

Μετά τήν ἐπιστροφή τοῦ Μακαρίου στήν Κύπρο τόν Δεκέμβριο 1974 ἄρχισε νά παρατηρεῖται ἕνας ἀνταγωνισμός μεταξύ τῶν ἀριστερῶν κομμάτων ΑΚΕΛ καί ΕΔΕΚ γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς εὔνοιας του, ἐνῶ ταυτόχρονα καί τά δυό κόμματα πίεζαν γιά τήν ἐγκατάλειψη τῆς πολιτικῆς τοῦ κλάδου ἐλαίας πού διακήρυττε ὁ Μακάριος καί γιά τήν ἐφαρμογή τῆς κάθαρσης. Τά συνθήματα στίς σελίδες 68—69 εἶχαν ἀναγραφεῖ στό Δημοτικό σχολεῖο Λακατάμιας, τό ὁποῖο εἶχε πρίν ἀπό τόν Ἰούλιο 1974 χρησιμοποιηθεῖ γιά τήν ἀναγραφή ἐνωτικῶν συνθημάτων.

Ο ανταγωνισμός μεταξύ τῶν κομμάτων ΑΚΕΛ καί ΕΔΕΚ ἐξελίχθηκε σταδιακά σ' ἕνα πόλεμο συνθημάτων. Ἡ ΕΔΕΚ κατηγοροῦσε τό ΑΚΕΛ ὅτι εἶχε ὑποστηρίξη μεταπραξικοπηματικά τήν Κυβέρνηση Κληρίδη κι ὅτι δέν ἦταν πραγματικός φίλος τοῦ Μακαρίου. Ἡ διαμάχη τῶν δύο κομμάτων φαίνεται ὁλοκάθαρα στό πιό πάνω σύνθημα πού φωτογραφήθηκε τό 1975 — 76 στήν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ Γεροσκήπου στήν Πάφο. Ἀρχικά, τό σύνθημα ἔγραφε ΑΚΕΛ -ΛΑΟΣ. Ἡ ΕΔΕΚ πρόσθεσε τίς λέξεις ΜΑΚΑΡΙΟΣ - ΕΔΕΚ καί τό ψηφίο Μ (ἀριστερά) καί τήν ἐξίσωση ΜΑΚΑΡΙΟΣ = ΦΙΛΟΣ (δεξιά).

Ὅπως καί παραπλεύρως, ἡ ΕΔΕΚ ἐπενέβη καί στό πιό πάνω σύνθημα τοῦ ΑΚΕΛ, προσθέτοντας τόν «ἀφορισμό» ἐναντίον τοῦ προέδρου τοῦ Δημοκρατικοῦ Συναγερμοῦ. Το τελευταῖο αὐτό σύνθημα δέν ἄργησε νά ἀπαλειφθῆ. Φωτογραφήθηκε κι αὐτό στή Γεροσκήπου.

Καταρρίπτοντας ἴσως τίς κατηγορίες τῆς ΕΔΕΚ, ἡ πολιτική τοῦ ΑΚΕΛ - ἐσωτερική καί ἐξωτερική - ξεδιπλώνεται ἀποκαλυπτικά σ' αὐτή τήν ἄθλια πρόσοψη ἀχρηστευμένου ἐργοστασίου στά Κατω Πολεμίδια τῆς Λεμεσοῦ.

Ἡ πολεμική ἐναντίον τοῦ Γλαύκου Κληρίδη, προέδρου τοῦ Δημοκρατικοῦ Συναγερμοῦ, ἐντάθηκε ὅσο πλησίαζαν οἱ βουλευτικές ἐκλογές τοῦ 1976. Τό πιό πάνω σύνθημα εἶναι χαρακτηριστικό τῆς ἐκφυλισμένης προεκλογικῆς ἐκστρατείας. Ἕνα βέλος ξεκινᾶ ἀπό τό ὄνομα τοῦ Κληρίδη καί καταλήγει σέ ὀχετό ἀποχωρητηρίου. Φωτογραφήθηκε στό χωριό Ἔμπα τῆς Πάφου.

Ἕνα σύνθημα τύπου κολλάζ, κατασκευασμένο ἀπό ἐκλογικές ἀφίσες τοῦ ΑΚΕΛ. Φωτογραφήθηκε στόν προσφυγικό καταυλισμό Ἀμδυνίσιον Ντέπο τῆς Βάσεως Δεκελείας. Στό ἴδιο τοῖχο ὑπῆρχε προηγουμένως τό σύνθημα - διαμαρτυρία προσφύγων «ΜΕΝΟΥΜΕ...ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΠΟΘΗΚΑΣ», τό ὁποῖο ἀπαλείφθηκε μέ ἀσβέστη.

Πάνω ἀπό ἕνα ξεθωριασμένο σύνθημα ὑπέρ τοῦ 'Ενωτικοῦ Δημοψηφίσματος τοῦ 1950 ἀναγράφηκε σύνθημα ὑπέρ τῆς νεολαίας τοῦ ΑΚΕΛ, ΕΔΟΝ ('Ενιαία Δημοκρατική 'Οργάνωση Νεολαίας). Φωτογραφήθηκε στήν παλιά Κακοπετριά.

'Ακόμα ἕνα σύνθημα τοῦ ΑΚΕΛ γιά τίς βουλευτικές ἐκλογές του 1970. Εἶχε αναγραφή μέ κόκκινη μπογιά στό χωριό Περιστερώνα.

Τίς βουλευτικές ἐκλογές πού ἔγιναν στίς 5 Σεπτεμβρίου 1976 μέ τό πλειοψηφικό σύστημα κέρδισε ἕνας εὐρύς Μακαριακός συνασπισμός τῶν κομμάτων Δημοκρατικό Κόμμα, ΑΚΕΛ, ΕΔΕΚ καί τοῦ ἀνεξάρτητου Τάσσου Παπαδοπούλου. Ὁ Δημοκρατικός Συναγερμός τοῦ Γλαύκου Κληρίδη ἀποκλείστηκε ἀπό τή Βουλή. Οὐσιαστικό ρόλο στήν ἔκβαση τῶν ἐκλογῶν διαδραμάτισε ἡ ἐκλογική δύναμη τοῦ ΑΚΕΛ, τό ὁποῖο πριμοδότησε τά ἄλλα κόμματα καί τόν ἀνεξάρτητο ὑποψήφιο, ἐναντίον τοῦ Δημοκρατικοῦ Συναγερμοῦ. Ὁ συνασπισμός, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίσθηκε Λαϊκό Μέτωπο ἀπό τούς ἀντιπάλους του, ἔγινε συνθηματολογικά γνωστός μέ τό συνδυασμό 1—2—4—6, ἀριθμοί πού ἀντιστοιχοῦσαν κατά σειρά στό Δημοκρατικό Κόμμα, τό ΑΚΕΛ, τήν ΕΔΕΚ καί τό Τάσσο Παπαδόπουλο. Ἀπό τό ἀπέναντι σύνθημα, πού φωτογραφήθηκε στό μπαλκόνι σπιτιοῦ Ἅγιος Μάμας Λεμεσοῦ, λείπει τό νούμερο 6.

Τά συνθήματα τῆς ΕΔΕΚ (σελ. 80—85) χρήζουν μιᾶς ἰδιαίτερης μεταχείρισης, γιατί εἶναι τό μοναδικό κόμμα πού μετά τά γεγονότα τοῦ 1974 χρησιμοποίησε τήν ἀναγραφή τους συστηματικά σάν τό κύριο μέσο κομματικῆς προβολῆς καί προπαγάνδας. Γιά τό λόγο αὐτό τά 'Εδεκιτικά συνθήματα εἶναι τά πιό πολλά καί τά πιό ἐντυπωσιακά, ἀλλά καί τά πιό τυποποιημένα. Τούς λείπει τό ἀτομικό πνεῦμα καί ἡ φαντασία, πού χαρακτηρίζει τά συνθήματα ἄλλων κομμάτων καί καταστάσεων. 'Η ΕΔΕΚ ἱδρύθηκε τό 1968 σάν κόμμα τοῦ Κέντρου, ὅπως ὑποδηλώνει καί ἡ ὀνομασία του('Ενιαία Δημοκρατική Ἕνωση Κέντρου), ἀργότερα ὅμως αὐτοχρίσθηκε σοσιαλιστικό. Τό σύνθημα ἀριστερά ἀναγράφηκε κατά μῆκος τῆς λεωφόρου Δημοσθένη Σεβέρη στή Λευκωσία καί μέρος του διαφημίζει τίς σχέσεις τῆς ΕΔΕΚ μέ τήν 'Οργάνωση 'Απελευθέρωσης τῆς Παλαιστίνης (μεγένθυση ἄνω).

Φωτογραφήθηκε στό παλιό λιμάνι τῆς Λεμεσοῦ.

Σύνθημα τῆς ΕΔΕΚ ἐναντίον τῆς λύσεως διζωνικῆς ὁμοσπονδίας στὸν τοῖχο κινηματογράφου στὴ λεωφόρο Λακατάμιας.

Σύνθημα πού συσχετίζει τήν ἐξέγερση τῆς 17ης Νοεμβρίου 1973 στό Πολυτεχνεῖο 'Αθηνῶν μέ τό πραξικόπημα τῆς 15ης 'Ιουλίου 1974 στήν Κύπρο. 'Αναγράφηκε στό πρώην Τουρκοκυπριακό χωριό Καντοῦ τῆς ἐπαρχίας Λεμεσοῦ, ὅπου ἀργότερα ἐγκαταστάθηκαν πρόσφυγες. Διακρίνονται παλιά Τουρκοκυπριακά συνθήματα.

ΑΝΩ: Σύνθημα μέ θέσεις τῆς ΕΔΕΚ στήν Κάτω Πάφο. ΚΑΤΩ: Σύνθημα ὑπέρ τοῦ Βιετνάμ.

Αὐτό τό σύνθημα ὑπέρ τοῦ Στρατηγοῦ Γεωργίου Γρίβα - Διγενῆ ἐμφανίσθηκε μετά τό 1974 στό πρώην Τουρκικό χωριό Μαρί, ὅπου ἔχουν κατοικήσει Ἑλληνοκύπριοι πρόσφυγες.

Ἡ πολιτική αὐτή ἐξίσωση ἐμφανίσθηκε τό 1976 σ' ἕνα ἀπό μιά σειρά προσφυγικῶν οἰκίσκων στή Λευκωσία, τῶν ὁποίων ἡ Κυβέρνηση διέταξε τήν κατεδάφιση.

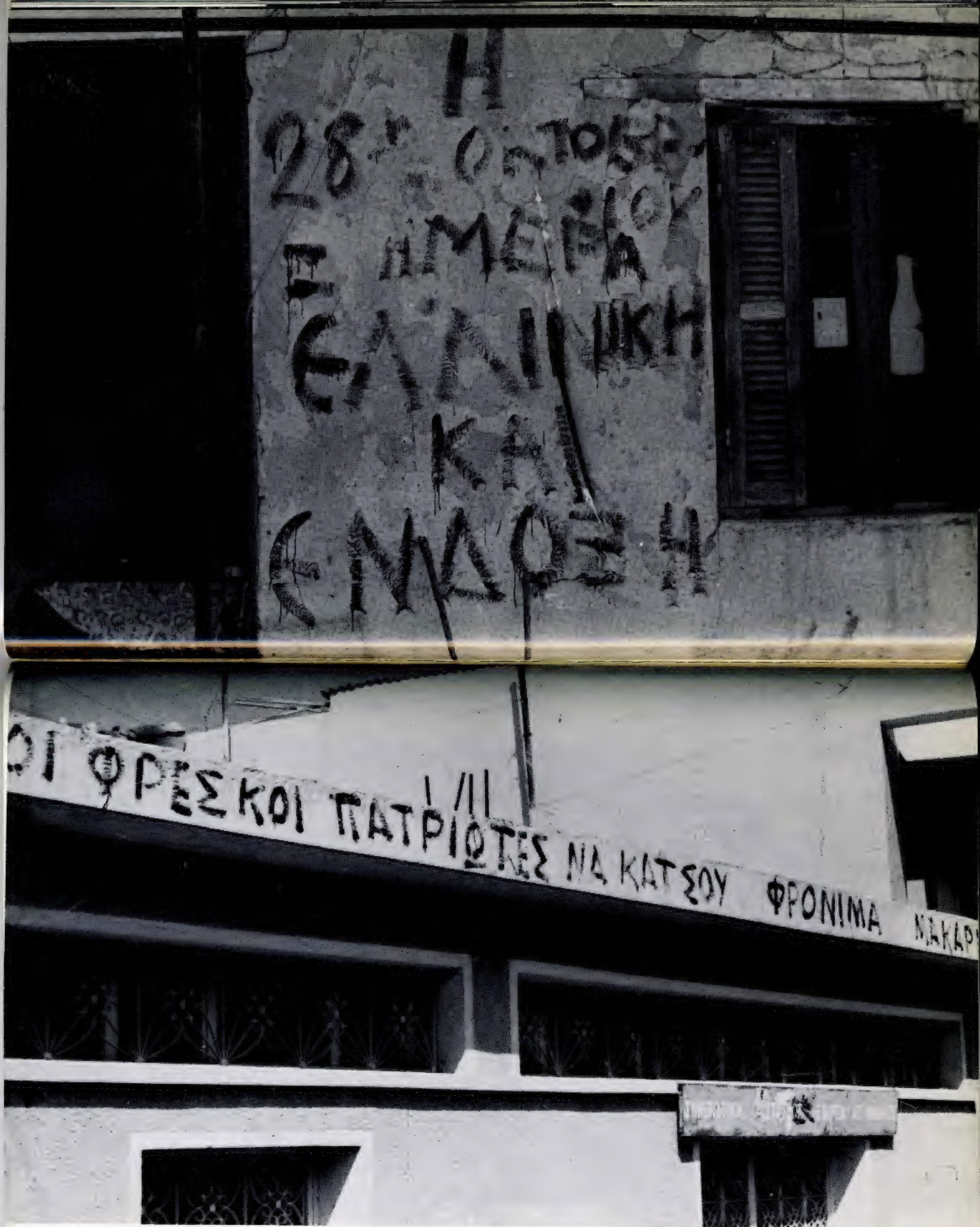
Χάρτης τῆς νήσου Κρήτης, σχεδιασμένος κατά μῆκος τῆς λεωφόρου Λακατάμιας, πιθανώτατα ἀπό Κρῆτες μέλη τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων πού ἦρθαν νά ὑπηρετήσουν στήν Κύπρο μετά τήν Τουρκική εἰσβολή τοῦ 1974.

Ἡ καταρράκωση των εθνικων συνθημάτων ἐξαιτίας τοῦ πραξικοπήματος καί τῆς εἰσβολῆς ὡδήγησε τούς ὑποστηρικτές τῆς Ἑνώσεως νά χρησιμοποιοῦν ἀδιάβλητα συνθήματα γιά νά ἐκφράσουν τήν προσήλωση καί τήν ἀγάπη τους πρός τήν Ἑλλάδα, ὅπως τό πιό πάνω πού φωτογραφήθηκε στήν Δημοτική Ἀγορά Πόλεως Χρυσοχοῦς καί τά ἑπόμενα τρία στό χωριό Μοσφιλωτή.

ΟΧΙ

ΖΗΤΩ ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ 1940

ΖΗΤΩ Η ΜΑΝΑ ΕΛΛΑΔΑ

Τό σύνθημα αὐτό, πού φανερώνει τήν ἔναρξη διαφωνιῶν μεταξύ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Μακαρίου, μποροῦσε νά διαβαστεῖ τό 1977 στήν πρόσοψη τοῦ Συνεργατικοῦ Ἁγίου Μάμαντος στήν ἐπαρχία Λεμεσοῦ.

ΟΔΟΣ
ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
STREET
ZEI

Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ
ΖΕΙ ΚΑΙ ΘΑ ΖΕΙ

Μετά τίς βουλευτικές ἐκλογές τοῦ 1976 ἡ ἀναγραφή συνθημάτων σταδιακά ἀτόνισε. Τά μόνα καινούργια συνθήματα πού ἐμφανίσθηκαν στούς τοίχους τοῦ νησιοῦ και συγκεκριμένα σέ ἀστικά κέντρα ἦταν ἀναρχικά, κατά πᾶσα πιθανότητα εἰσαγόμενα ἀπό τήν Ἑλλάδα. Τά τρία πού ἀκολουθοῦν φωτογραφήθηκαν τό 1980 στή Λευκωσία.

αναρχια

ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΒΙΑ
ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

ΠΑΤΣΟΙ = ΜΑΛΑΚΕΣ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΝΩ

Σέ σύγκριση μέ τό 1976, ή ἀναγραφή συνθημάτων χρησιμοποιήθηκε σέ πολύ περιορισμένη κλίμακα στήν προεκλογική ἐκστρατεία γιά τίς βουλευτικές ἐκλογές τῆς 24ης Μαΐου 1981. Τόν ρόλο τῶν συνθημάτων σέ τοίχους πῆραν τά ἐκλογικά πανώ τῶν κομμάτων, πού ἀναρτήθηκαν κυρίως σέ κεντρικά σημεῖα τῶν πόλεων. Ὁ κομματικός ἀνταγωνισμός γιά τήν ἀνάρτηση τῶν πανώ προσέλαβε μέ τό πλησίασμα τῶν ἐκλογῶν τή μορφή πολέμου. Μεταξύ κομμάτων ὑπῆρξαν ἀλληλοκατηγορίες γιά καταστροφή πανώ, ή δέ ἀστυνομία ἔκαμε δημόσια ἔκκληση γιά ἀποφυγή ἐπεισοδίων, ἐνῶ ταυτόχρονα συνιστοῦσε τοποθέτηση τῶν πανώ μέ τέτοιο τρόπο ὥστε νά μήν ἐπηρεάζεται ή ὁδική κυκλοφορία καί ἀσφάλεια.

Κοντά στό κτίριο τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων ἔχουν ἀναρτήσει τά πανώ τους πέντε ἀπό τά κόμματα πού κατῆλθαν στίς βουλευτικές ἐκλογές τοῦ Μαΐου 1981. Πρόκειται γιά τόν Δημοκρατικό Συναγερμό, τό Παγκύπριο Ἀνανεωτικό Μέτωπο (ΠΑΜΕ), τό ΑΚΕΛ, τό Δημοκρατικό Κόμμα (ΔΗΚΟ) καί τῆς ΕΔΕΚ.

῾Η διαμάχη πού εἶχε ἐκδηλωθεῖ μεταξύ τῶν ἀριστερῶν κομμάτων ΑΚΕΛ καί ΕΔΕΚ ἀπό τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Μακαρίου, ἐξελίχθηκε μέχρι τίς βουλευτικές ἐκλογές τοῦ Μαΐου 1981 σέ ἀνοιχτό κομματικό πόλεμο. ῾Η ΕΔΕΚ κατηγορεῖ τό ΑΚΕΛ ὅτι ὑποστηρίζει περισσότερες ὑποχωρήσεις πρός τούς Τούρκους καί τό ΑΚΕΛ τήν ΕΔΕΚ ὅτι εἶναι κόμμα τυχοδιωκτικό, ὅπως φανερώνει καί τό πιό πάνω σύνθημα στό περιτοίχισμα τοῦ σταδίου ΓΣΖ στή Λάρνακα.

Μιά ἄλλη φάση τοῦ πολέμου ΑΚΕΛ — ΕΔΕΚ, τή φορά αὐτή μέ πανώ στή Λευκωσία.

'Εκλογικό πανώ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, τοῦ ὁποίου ἡγεῖται ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας Σπῦρος Κυπριανοῦ.

Πανώ τῆς Ἕνωσης Κέντρου ποὺ ἵδρυσε τέλος τοῦ 1980 ὁ Τάσος Παπαδόπουλος μαζὶ μὲ ἄλλους πρώην ὑπουργούς τοῦ Μακαρίου γιά νά διεκδικήσει τίς βουλευτικές ἐκλογές τοῦ Μαΐου 1981. Δίπλα σύνθημα τοῦ ΑΚΕΛ.

Πανώ τῆς Νέας Δημοκρατικῆς Παράταξης (ΝΕΔΗΠΑ) πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν ' Αλέκο Μιχαηλίδη, μετά ἀπό διάσπαση στούς κόλπους τοῦ κυβερνῶντος Δημοκρατικοῦ Κόμματος. Δίπλα πανώ τῆς ΕΔΕΚ.

Πανώ τοῦ Δημοκρατικοῦ Συναγερμοῦ, τοῦ ὁποίου ἡγεῖται ὁ Γλαῦκος Κληρίδης.

Μιά ἄλλη κατηγορία συνθημάτων εἶναι αὐτά πού ἔχουν-γραφεῖ κατά μῆκος τῆς «πράσινης γραμμῆς» στή Λευκωσία, ἀπό ἐθνοφρουρούς πού ἐπανδρώνουν τά φυλάκια ἀπέναντι στίς Τουρκικές θέσεις. Τά περισσότερα ἀπό τά συνθήματα αὐτά δέν ἦταν δυνατό νά φωτογραφηθοῦν γιά λόγους στρατιωτικούς. Χαρακτηριστικό δεῖγμα ἀποτελοῦν τά δυό συνθήματα πού ἀκολουθοῦν καί τά ὁποῖα κρίθηκαν ὁ πιό κατάλληλος ἐπίλογος αὐτοῦ τοῦ βιβλίου.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
Η
ΘΑΝΑΤΟΣ

Τύποις: Τυπογραφεία Σταυρινίδη Λτδ., Τηλ. 52525, Λευκωσία